Spor, Eğitim ve Çocuk (SEÇ) – Sport, Education and Child (SEC)
ISSN: 2791-643X

(Ai)le ve Sürdürülebilirlik

Burçin Aysu[1], Fikriye İdil Kalay[2*]

Makale Bilgisi
Makale Türü: Derleme
Geliş Tarihi: 06.07.2026
Kabul Tarihi: 29.09.2026
Yıl: 2026 | Cilt: 6 | Sayı: 3 | Sayfa: 88-94
DOI: 10.5505/sec.2026.53315

[*]**Sorumlu Yazar:** Fikriye İdil Kalay

Yazar Notu: Bu çalışma 11-12 Aralık 2025 tarihinde düzenlenen Aile ve Sürdürülebilir Gelecek Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuş ve özeti yayınlanmıştır.

Alıntılama: Aysu, B., Kalay, F. İ. (2026). (Ai)le ve Sürdürülebilirlik. *Spor, Eğitim ve Çocuk, 6*(3), 88-94.

Etik Kurul Beyanı: Bu çalışma, daha önce yayımlanmış kaynaklar üzerine yürütülen bir derleme çalışması olup, insan veya hayvan denekleri üzerinde doğrudan bir araştırma içermemektedir. Bu nedenle, etik kurul izni alınmasına gerek yoktur. Çalışmada kullanılan tüm kaynaklar, çalışmanın sonundaki "Kaynakça" bölümünde usulüne uygun olarak belirtilmiştir.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı: Çalışmada herhangi bir yapay zeka aracı kullanılmamıştır..

Teşekkür ve Açıklamalar
Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması
Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkısı

[BA]: Kavramsallaştırma, Tasarım, Danışmanlık, Literatür Taraması, Yazım, Eleştirel Gözden Geçirme.
[FİK]: Kavramsallaştırma, Tasarım, Literatür Taraması, Yazım.

---

[1] **Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkiye,** Kurum Adı, , e-mail: baysu@aybu.edu.tr , ORCID: 0000-0003-3881-191X
[2] **Sorumlu Yazar Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkiye** Kurum Adı, Ülke, e-mail: fikriyeidil.kalay23@aybu.edu.tr , ORCID: 0009-0007-7909-1476

Spor, Eğitim ve Çocuk (SEÇ)
Sport, Education and Child (SEC)

(Ai)le ve Sürdürülebilirlik: Avantajlar ve Dezavantajlar

ÖZ

Aile, çocuğun gelişiminde önemli bir yere sahip olup, güncel birçok gelişme ve değişimden etkilenmektedir. Aileyi etkileyen bu güncel etkenlerden biri artan teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak yapay zekadır. Yapay zekanın geliştirilmesi, aile içi sınırları, rolleri, ritüelleri ve iletişimi etkilemektedir. Beraberinde getirdiği fırsat ve zorluklarla yapay zeka hızla ilerlemeye devam ederken, yapay zekanın aile dinamikleri ve süreçleri üzerindeki etkisi araştırma konusu olmaya devam etmekte, yapay zeka tabanlı teknolojik gelişmelerin aile dinamiklerini nasıl etkileyebileceğinin ele alınması, ailenin sürdürülebilirliği için önemli görülmektedir. Sürdürülebilirlik perspektifinden bakıldığında, yapay zekanın aileleri nasıl destekleyeceği, ailenin devamlılığını nasıl sağlayabileceği, bütünlüğünü nasıl koruyabileceği, ailenin geleceğini nasıl güvence altına alabileceği üzerinde durulmalıdır. Ailenin sürdürülebilirliğine katkı sunması için yapay zekanın aile üzerindeki olumsuz etkilerinin doğru yönetilmesi gerektiği, bunun yanında avantajlarının ise farkına varılarak güçlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma ailenin sürdürülebilirliği için yapay zekanın kullanılıp kullanılamayacağını ve nasıl kullanılabileceğini anlamak için bir temel oluşturmayı sağlayabilir. Bu derlemede yapay zekanın ailenin sürdürülebilirliği üzerindeki etkisi irdelenmektedir. Çalışmada yapay zekanın ailenin sürdürülebilirliğine olan yararları ve riskleri üzerinde durulacak, ailenin sürdürülebilirliği için çeşitli önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: *Aile, Yapay zeka, Ailenin sürdürülebilirliği.*

Artificial Intelligence&Family and Sustainability: Advantages and Disadvantages

ABSTRACT

The family plays a vital role in a child's development and is currently affected by numerous advancements and changes. One of the new generation factors impacting the family is artificial intelligence (AI), a result of increasing technological developments. The development of AI affects family boundaries, roles, rituals, and communication. While AI continues to advance rapidly with its opportunities and challenges, its impact on family dynamics and processes is not well understood. Addressing how AI-based technological developments can affect family dynamics is considered crucial for the sustainability of the family. From a sustainability perspective, the focus should be on how AI can support families, ensure their continuity, protect their integrity, and secure their future. To this end, it is believed that the negative aspects of AI on the family need to be controlled and managed, while its advantages should be strengthened to contribute to the family's sustainability. This study can provide a foundation for understanding whether and how AI can be used for the sustainability of the family. This review examines the impact of AI on the sustainability of the family. This study will focus on the benefits and risks of artificial intelligence on family sustainability and will offer various recommendations for family sustainability.

Keywords: *Family, Artificial intelligence, Family sustainability*

GİRİŞ

Aile, çocuğun gelişiminde hayati bir öneme sahip olmakta, günümüzde bir çok gelişme ve değişimden etkilenmektedir. Aileyi etkileyen yeni nesil etkenlerden biri artan teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak yapay zekadır. Yapay zekanın geliştirilmesi, aile içi sınırları, rolleri, ritüelleri ve iletişimi etkilemektedir (Szondy ve Magyary, 2025). Örneğin üretken yapay zeka destekli refakatçi robotlar, insan zekasını simüle eden yapay zeka sayesinde insan benzeri fiziksel özellikler sağlayan robotlar ile insanlara benzeyen bir çok imkan sunmaktadır. Geleneksel teknolojiye kıyasla, bu yeni teknolojiler doğal ve sosyal etkileşimleri mümkün kılmakta ve ebeveyn katılımını ve çocukların öğrenmesini geliştiren yeni paradigmalar için fırsatlar oluştururken, kendilerine özgü zorlukları da beraberinde getirebilmektedir (Ho vd., 2025). Beraberinde getirdiği fırsat ve zorluklarla yapay zeka hızla ilerlemeye devam ederken, yapay zekanın aile dinamikleri ve süreçleri üzerindeki etkisi araştırma konusu olmak noktasında öne çıkmakta, yapay zeka tabanlı teknolojik gelişmelerin aile dinamiklerini nasıl etkileyebileceğinin ele alınması (McDaniel vd., 2025; Szondy ve Magyary, 2025), ailenin sürdürülebilirliği için önemli görülmektedir. Ailenin sürdürülebilirliği, aileyi oluşturan tüm unsurların devamlılığının sağlanması, bu devamlılık sağlanırken aile üyelerinin sağlıklı gelişiminin, değerlerinin, gerek birbirleri ile ilişkisi gerek toplumla ilişkisinin korunması şeklinde tanımlanabilir.

Petsolari vd. (2024) tarafından yapılan çalışmada ebeveynlerin ve çocukların yapay zeka destekli asistanları nasıl algıladıkları, onlarla nasıl etkileşim kurdukları ve onlardan nasıl öğrendikleri konusu ele alınırken (Petsolari vd., 2024), yapay zekanın özellikle ailenin sürdürülebilirliği üzerindeki etkisinin bütüncül olarak ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Çünkü sürdürülebilirlik perspektifinden bakıldığında, yapay zekanın aileleri nasıl destekleyeceği, ailenin devamlılığını nasıl sağlayabileceği, bütünlüğünü nasıl koruyabileceği, ailenin geleceğini nasıl güvence altına alabileceği üzerinde durulmalıdır. Bunun için yapay zekanın aile üzerindeki olumsuz özelliklerinin kontrol altına alınması ve yönetilmesi gerektiği, avantajlarının ise güçlendirilerek ailenin sürdürülebilirliğine katkı sunmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma ailenin sürdürülebilirliğinde yapay zekanın kullanılıp kullanılamayacağını ve nasıl kullanılabileceğini anlamak için bir temel oluşturmayı sağlayabilir. Bu düşüncelerden hareketle bu derlemede yapay zekanın ailenin sürdürülebilirliği üzerindeki etkisi irdelenmektedir.

Yöntem

Yapay zekanın ailenin sürdürülebilirliği üzerindeki etkisinin irdelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada geleneksel derleme şeklinde tasarlanmıştır. Geleneksel derlemeler geleneksel derlemeler, literatürün mevcut durumunu, boşluklarını, karşıt ve ortak sonuçlarını, olası yanlılıklarını, kısacası literatürün güçlü ve zayıf yönlerinin verilmesi olarak açıklanabilmekte ve sistematik derlemelere göre yazara esneklik tanıdığı, böylece literatürdeki önemlerini koruduğu vurgulanmaktadır (Özer ve Görgülü, 2021). Bu geleneksel derleme makalesinde ise yapay zekanın ailenin sürdürülebilirliğine olan yararları ve riskleri üzerinde durulacak, ailenin sürdürülebilirliği için çeşitli önerilerde bulunulacaktır.

Yapay Zekanın Ailenin Sürdürülebilirliğine Olan Yararları

Ailenin sürdürülebilirliğinde yapay zekanın literatürde bildirilen potansiyel yararları bulunmaktadır. Bu yararlarından biri eğitimsel yararları olup yapay zeka, eğitim önerilerinde aileye çözümler sunabilmektedir (Farisal, 2025). Örneğin, bir ebeveyn çocuğuna gelişimsel açıdan uygun sorular sormakta zorlanabilirken, başka bir ebeveyn ne konuşacağını biliyor olmasına rağmen yoğun iş-ev temposu nedeniyle yeterli zaman ayıramayabilmektedir (Ho vd., 2025). Yapay zeka, ebeveynlerin çocukları eğitme kapasitelerini iş birliği yoluyla artırabilmekte ve beceri seviyeleri, enerji ve zaman gibi sınırlamaları azaltabilmekte (Ho, 2025), ebeveynlerin stresli ailevi durumlarda anında yardım istemelerine olanak tanımaktadır (Szondy ve Magyary, 2025).

Ebeveynlerin çocuklarının öğrenimini desteklediği bağlamları anlamak, yapay zeka destekli teknolojilerin, ebeveynlerin bu bağlamlardaki engelleri aşmalarına nasıl yardımcı olabileceğini araştırmak büyük önem taşımaktadır (Ho vd., 2025). Örneğin; Güney Kore'nin düşük gelirli kırsal bölgelerinden beş yaşında 73 çocuk, öğretmenleri ve ebeveynlerinin katıldığı bir araştırmada öğretmenler ve veliler, yapay zeka robotlarıyla etkileşimlerin çocuklarda problem çözme ve teknolojiye aşinalık gibi bilişsel becerileri ve bilgiyi geliştirdiğini belirtmiş, çocuklarda ise zaman içinde hesaplamalı düşünme becerilerinin arttığı saptanmıştır (Lee vd., 2025).

Yapay zekanın, ebeveynlere yardımcı olarak ailenin merkezinde yer alan çocuğun eğitiminin sürdürülebilirliğine ve böylece ailenin sürdürülebilirliğine katkısı olduğu düşünülmektedir. Çünkü aile üyelerinin eğitiminin ve sağlıklı gelişiminin desteklenmesinin ailenin sürdürülebilirliğine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yapay zekanın sağlık ile ilişkili yararları konusunda ailenin sürdürülebilirliğine olumlu etkileri konusunda; Bolarinwa vd. (2025) tarafından yapılan araştırmada yapay zekanın, Afrika'da özel gereksinimli anne adayları için doğum öncesi bakım, nitelikli doğum desteği ve doğum sonrası bakıma erişim konusunda kapsayıcılığı ve erişilebilirliği artırabileceği, bu kapsamda kullanılabilecek sanal asistanlar, ön görü analizleri ve giyilebilir cihazlar gibi yapay zeka destekli teknolojilerin, gebelik sırasında izlemi iyileştirerek, gerçek zamanlı sağlık verilerinin sağlanması ve nitelikli bakıma erişimi kolaylaştırabileceği vurgulanmaktadır. Yatarak tedavi gören on bir çocukla akıllı saat aracılığı ile yıkıcı davranışların başlangıcını tahmin etmek için yapılan başka bir araştırmada, çocukların akıllı saat kullanımına uyum sağladığı ve çocuğun davranış durumunu tahmin etme oranının yüksek olduğu bulunmuştur (Romanowicz ve Saliba, 2024). Wang vd. (2024) ise yapay sinir ağı modelinin, pediatrik yoğun bakım ünitesinde bulunan çocuklarda sepsis nedeniyle ölüm riskini tahmin etmek için kullanılabileceğini vurgulamıştır. Özetle bu üç çalışmanın yapay zekanın ailenin sürdürülebilirliğine, doğum öncesinden başlayarak gerek sağlık hizmeti, gerek bakımın sürekliliğini sağlama noktasında destek olduğu öne sürülebilir.

Aile içi bağların arttırılması noktasında yapay zeka sayesinde ebeveyn-çocuk ilişkilerini olumlu etkileyebilmektedir (McDaniel vd., 2025). Yapay zeka aile içi kaliteli zaman geçirmek için de kullanılabilmekte, örneğin aileler çocukları ile birlikte yapay zekayı kullanarak hikaye kitapları oluşturabilmektedir (Ratner vd., 2025). Yapay zeka gerçek zamanlı iletişimi sağlaması ve kişiselleştirilmiş ebeveynlik desteğini kolaylaştırması ile aileler içindeki bağlantıyı güçlendirmekte (Farisal, 2025) ve bu sayede ailenin sürdürülebilirliğine katkıda bulunabilmektedir.

Yapay Zeka teknolojisindeki ilerleme, aile içi iletişim kalıplarını hem sıklık hem açıklık hem de ebeveynler ve çocuklar arasındaki etkileşimlerin yapısı açısından dönüştürmektedir (Farisal, 2025). Aile içi iletişim, çocuğun gelişimi için temel olup yapay zeka bu günlük etkileşimlere daha fazla entegre oldukça (Alfeir, 2024) sanal asistanlar, eğitim amaçlı sohbet robotları, ebeveynlik uygulamaları ve sosyal medya algoritmaları gibi çeşitli biçimlerde kullanımı ile aile içi iletişim kurma biçimini etkileyebilmektedir (Farisal, 2025). Örneğin, yapay zekanın dil çevirisi, kişiselleştirme ve erişilebilirlik gibi belirli boyutlarının çeşitli şekillerde etkileri bulunmaktadır. Dil çevirisi özelliği, çok dilli ailelerde kültürlerarası anlayışı ve kapsayıcılığı kolaylaştırarak iletişim etkinliğini artırmaktadır. Kişiselleştirme ile yapay zeka etkileşimleri aile üyelerinin tercihlerine ve ihtiyaçlarına göre uyarlanabilmekte, bu sayede daha kişiselleştirilmiş ve ilgi çekici etkileşimleri teşvik edebilmektedir. Erişilebilirlik sayesinde, özel gereksinimli veya farklı öğrenme stillerine sahip olanlar da dahil olmak üzere tüm aile üyelerinin iletişime tam olarak katılabilmesi sağlanabilmekte, aile birimi içinde kapsayıcılık desteklenmektedir. Bu boyutlar, yapay zeka teknolojilerini doğru bir şekilde entegre eden ailelerde daha akıcı, kapsayıcı ve duyarlı iletişim süreçlerinin şekillenmesine katkıda bulunabilmektedir (Alfeir, 2024). Petsolari vd. (2024) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların önemli bir kısmı, yapay zeka asistanlarının avantajlarını kabul ederek, öneriler, hatırlatıcılar ve olumlu alışkanlıkları desteklemenin yanı sıra sanal arkadaşlar, destek sistemleri veya duygusal rahatlama mekanizmaları olarak da işlev görebileceklerini ifade etmiştir.

Yapay zeka sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda ebeveyn-çocuk ilişkilerinde arabulucu görevi de görebilmektedir (Farisal, 2025). Örneğin çocuğa doğru yaklaşım konusunda yol gösterebilmekte ve ebeveyn ve çocuk arasında anlaşmazlık durumunda ortak bir noktada buluşmak için kolaylaştırıcı olabilmektedir. Bunun yanında ebeveynlerin uygulama içindeki etkileşimlerinden öğrenerek müdahaleleri sürekli şekilde güncelleyebilmekte ve böylece dinamik ve öğrenen sistemler aracılığıyla ebeveynlik becerilerini desteklemektedir (Güngör ve Şanal Güngör, 2026). Hammadi vd. (2025) araştırmasında tüm yapay zeka uygulamaları göz önüne alındığında, iletişim, değerler ve dijital tüketim üzerindeki etkisinin dengeli bir tablo ortaya koyduğunu ve olumlu sonuçların daha iyi iletişim ve yönetim yoluyla aile birliğinin güçlenmesine önemli ölçüde katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur. Yapılan bu çalışmalar sentezlendiğinde, yapay zekanın aile içi iletişim ve anlaşmazlıkların çözümünün yanında ebeveynlik becerileri de dahil olmak üzere yararlarının daha fazla araştırılması gerektiği, örneğin aile içi veya ebeveyn çocuk çatışmalarının yüksek risk içeren farklı boyutlarında, hatalı/yanlı yönlendirme ihtimali gibi durumlar da ele alınmalıdır. Tüm bu nedenlerle ailenin sürdürülebilirliğinde yapay zekanın yararlarının yanında risklerinin de beraber irdelenmesi gerektiği bir kez daha vurgulanabilir.

Yapay Zekanın Ailenin Sürdürülebilirliğine Olan Riskleri

Yapay zeka teknolojilerinin benimsenmesi ile aile üyeleri arasında iletişim ve kişilerarası algılar önemli ölçüde değişmekte ve dönüşmektedir (Alfeir, 2024), bu kapsamda yapay zeka asistanlarının nesnel geri bildirim alma, duyguları yönetme ve kişiselleştirilmiş rehberlik gibi algılanan faydalarının yanında ebeveyn otoritesini zayıflatması, insan etkileşimlerinin yerini alması ve tembel ebeveynliği teşvik etmesi gibi risklerinin olduğu fark edilmeye başlanmıştır (Petsolari vd., 2024). Bu riskler arasında aile rollerini desteklemekten ziyade olumsuz etkileyebileceği, aile içi rolleri yine olumsuz olarak dönüştürebileceği ve kişisel inisiyatif almayı azaltabileceği düşünceleri bulunmaktadır (Szondy ve Magyary, 2025). Örneğin; yapay zeka araçlarının iletişim süreçlerini kolaylaştırarak daha hızlı bilgi alışverişi ve görev tamamlama olanağı sağlaması ile etkileşimlerin tonu ve duygusal dinamikler olumsuz olarak etkilenebilmekte, özellikle aile dinamikleri içinde yapay zeka araçlarının kullanımına bağlı olarak iletişim süresinde azalma olabilmektedir (Alfeir, 2024).

Birçok kültürde, ebeveynler çocukları için bilgi ve bilgelik kaynağıdır. Ancak yapay zekanın ortaya çıkmasıyla birlikte, çocuklar artık ebeveynlerine bağımlı kalmadan doğrudan bilgiye erişebilmekte ve bu ulaştıkları bilgiyi sorgulamadan kabul edebilmektedir. Öte yandan, sorunları çözmek için yapay zekaya olan bağımlılığın artması, özellikle ebeveynlerin çocukları için birincil bilgi ve bilgelik kaynağı olma rolüyle ilgili olarak, aile içindeki kişilerarası ilişkileri olumsuz etkileyebilmekte özellikle ebeveyn otoritesini zayıflatma ve yüz yüze etkileşimleri azaltma gibi zorluklar da ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, aile içindeki saygı dinamiklerinde de bir değişime neden olabilmekte, bazı durumlarda çocuklar, yapay zeka tarafından sağlanan bilgilerle çelişen ebeveynlerinin kararlarını kabul etmeyebilmekte, aile içi iletişim azalmaktadır (Farisal, 2025). Petsolari vd. (2024) tarafından yapılan araştırmada da ebeveynler yapay zekanın ebeveyn otoritesini zayıflatabileceği ve aile dinamiklerini değiştirebileceği konusunda kaygılarını dile getirmiştir. Öte yandan, yapay zekaya aşırı bağımlılık, kişilerarası etkileşimleri, ebeveynlerin çocuklarının duygusal ihtiyaçlarından ziyade yapay zeka tarafından üretilen verilere daha fazla odaklandığı yapay etkileşimlere dönüştürebilmektedir. Konuşmalar duygusal ve derinlemesine olmaktan ziyade daha kısa ve işlevsel hale geldikçe, aile içindeki kişilerarası iletişim becerilerinin azalması riski daha fazla ortaya çıkmaktadır (Farisal, 2025).

Ailenin sürdürülebilirliği noktasında, yapay zeka cihazlarıyla ilişkili veri koruma ve depolama konusunda dikkat edilmesi gereken yönler olduğu vurgulanmaktadır. Bu yönler çeşitli kaygılara neden olmakta, gizlilik politikaları hakkında yetersiz bilgi ve ilgili mekanizmalarda şeffaflık eksikliği bu kaygıları arttırabilmektedir (Alfeir, 2024). Petsolari vd. (2024) ebeveynlerde gizlilik endişeleri ve sürekli izleme ve veri toplama kaygıları, yapay zeka destekli ebeveynlik uygulamalarının benimsenmesine yönelik çekinceleri daha da artırdığını saptamıştır. Dahası, aile üyeleri arasında bu araçların sunduğu otomatik özelliklere olan bağımlılığın giderek arttığı da bilinmektedir (Alfeir, 2024).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ailenin devamlılığını, sürekliliğini ve sürdürülebilirliğini sağlamak için aile kavramını etkileyen ve dönüştüren küresel değişimlerin farkına varılması gerekmektedir. Aile içinde her bireyin, davranışlarını bilinçli ve bilinçsiz olarak etkileyen etmenleri tanıması, aile içi bağlılığın arttırılması ve ailenin devamlılığının sağlanması için sürekli değişimlere sürdürülebilir bir şekilde uyum sağlaması önemlidir. Ailenin sürdürülebilirliğine katkıda bulunmak için yapay zeka teknolojilerinin olumlu ve olumsuz özelliklerinin dengelenerek aile yaşamına dikkatli bir şekilde entegre edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu bölümde, bu etkilerden biri olan yapay zekanın, sürdürülebilir bir aile için doğru kullanımına yönelik bazı önerilerde bulunulmuş, bu öneriler “Ebeveynlere Yönelik Öneriler", "Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler”, "Teknoloji geliştiricilere Yönelik Öneriler", “Araştırmacılara Yönelik Öneriler” başlıkları altında özetlenmiştir.

Ebeveynlere Yönelik Öneriler

Sürdürülebilir bir aile için yapay zekanın doğru kullanımına yönelik önerilerden biri, ilişkilerde yerine geçme yerine tamamlama yani ilişkiyi tamamlayıcı rolü özelliğine yapılan vurgudur. Yapay zekanın herhangi bir ebeveynin veya aile üyesinin yerine geçmesi ailenin sürdürülebilirliğinde olumsuz olabileceği düşünülmektedir. Yapay zekaya, tamamen o ebeveyn veya aile üyesinin yerini almak dışında bu ilişkinin daha iyi olmasını sağlama, bu ilişkiyi destekleme, eksik kalan yönlerini tamamlama şeklinde yer verilmesi daha doğru olacaktır.

Yapay zeka tabanlı teknolojiler, aileler için çeşitli faydalar sunsa da, çocukların çok yönlü gelişimini desteklemek için teknolojilerin ebeveyn-çocuk etkileşiminin yerini almak yerine onu tamamlaması gerektiği önemli görülmektedir (Szondy ve Magyary, 2025). Karar alma mekanizmaları ile ilgilidir. Yapay zeka desteklerini, sorgulamadan kabul etmek ya da ebeveynlik konularında kararlar dayatmak yerine alternatif bakış açıları sunan sistemler olarak konumlandırmak daha uygun olabilmekte (Petsolari vd., 2024), bu noktada her tür bilgi kaynağında sorgulayıcı olmak ve yapay zekayı bir arabulucu işlevi ile kullanabilmek önemli görülmektedir.

Çocuğun ve ailenin güvenliği ile ailenin sürdürülebilirliğinin sağlanması kontrol mekanizmaları ve ailenin bilinçlendirilmesi öne çıkmakta, bu teknolojilerin kullanımı için aile eğitimi ve aile katılımı gerekli görülmektedir. Çocukların teknoloji öğreniminde aile katılımının önemi vurgulansa da, ailelerin ortak yapay zeka öğrenimini ve ortak tasarımını destekleyen en iyi uygulamalar konusunda daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda çocukların ve ebeveynlerin yapay zeka okuryazarlığını artırarak, akıllı teknolojileri kullanmalarına, hayal etmelerine, anlamlı tasarımlar yapmalarına ve yaşam deneyimleri ve toplum ihtiyaçlarıyla ilgili gelecekteki yapay zeka uygulamalarını oluşturmalarına olanak sağlanmalıdır (Druga vd., 2022). Bu durum, dijital okuryazarlık eğitimini hayati önem taşıyan bir hale getirmekte ve ebeveynlerin çocuklarına rehberlik etmede ve aile dinamiklerindeki etkilerini sürdürmede güncel kalmalarını sağlayabilmektedir (Farisal, 2025). Yu (2025) da ebeveynlere yapay zekanın risklerini etkin bir şekilde azaltmak ve çocuklar için daha güvenli yapay zeka ortamları oluşturmak için pratik çözümler sunmak gerektiğini belirtmiştir. Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için erişim eşitsizliği, ebeveyn yükü ve dijital okuryazarlığın nasıl destekleneceği de daha fazla araştırma konusu olmalıdır.

Aileler, yapay zekanın olası etkilerini göz önünde bulundurarak, iletişimi geliştirecek ve ilişkilerini güçlendirecek şekilde yapay zekanın entegrasyonunu yönlendirebilir (Szondy ve Magyary, 2025). Örneğin, ebeveyn-çocuk ortamında mobil cihazların artan varlığı da göz önüne alındığında, yapay zeka tabanlı teknoloji, ebeveynlerin küçük çocuklarıyla ilişkilerinde teknoloji müdahalesini azaltmalarına yardımcı olacak müdahaleleri belirlemek ve uygulamak için önemli bir araç da olabilir (Glassman vd., 2021). Bu doğrultuda ebeveynlerin yapay zeka araçlarının aile işlevselliğini desteklemedeki rollerine ilişkin ihtiyaç ve tercihlerini incelemek, etkili yapay zeka destekli ebeveynlik destekleri tasarlamak için değerli bilgiler sağlayabilir (Petsolari vd., 2024). Tüm bu zorlukları hafifletmek için dijital okuryazarlık programları ve etik yapay zeka politikalarının önemi bir kez daha öne çıkmaktadır (Farisal, 2025). Yapay zeka günlük hayata elbette yardımcı olabilir, ancak anlamlı insan denetimi olmasının önerilmesi (Radesky, 2024) ailenin sürdürülebilirliği için önemli görülmektedir.

Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler

Politika yapıcılara yönelik öneriler arasında ise veri güvenliğinin sağlanması, yapay zeka destekli etkileşimlerde çocukların gizliliğinin korunması, etik yapay zeka politikaları ile ilgili farkındalık çalışmalarının yapılması bulunmaktadır.

Teknoloji geliştiricilere Yönelik Öneriler

Teknolojinin benimsenme olasılığını ve uygulama ile sonuçlarının nasıl olabileceğinin belirlenebilmesi ve kontrol altına alınabilmesi için gelecekteki tasarımların, yapay zeka asistanlarına atanan rolleri ve sorumlulukları dikkatlice değerlendirmesi gerekmektedir (Petsolari vd., 2024). Ticari amaçlarla kullanılan her yeni teknoloji gibi, yapay zeka araçlarının tasarımında ve testinde çocukların ve ailelerin gereksinimlerinin ihtiyaçlarının iyi bir şekilde dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle, yapay zeka düzenlemeleri, çocukları ve ailelerin yanında onları anlayan uzmanları da içeren bir yönetim yapısına ihtiyaç duymaktadır (Radesky, 2024). Veri güvenliğinin sağlanması da yapay zeka destekli etkileşimlerde çocukların gizliliğinin korunması için hayati önem taşır (Farisal, 2025). Hesap verebilirlik ve güvenlik testleri, çocukların neler yaşayabileceğine ve nelerle karşılaşabileceğine dikkat edilerek yapılmalıdır (Radesky, 2024).

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Araştırmacılara yönelik olarak aileyi ve ailenin farklı unsurlarını; hangi yapay zeka türlerinin, hangi sürdürülebilirlik boyutlarını, hangi mekanizmalarla ve hangi risk koşullarında etkileyebileceği ile ilgili daha fazla araştırma yapılması önerilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle bu çalışmanın geleneksel derleme makalesi olması, sistematik bir tarama yapılmaması bir sınırlılık olarak görülmektedir. Çalışmada yer alan makaleler yazar tarafından seçilmiş, dahil etme ve hariç tutma gibi kriterler uygulanmamıştır. Bu durum makalenin yazarın seçtiği makalelerle sınırlı olmasına neden olmuştur. Örneğin, örnek çözümler yalnızca belirli kaynaklara dayanmış, bu kaynakların kültürel bağlamlarının Türkiye'ye genellenebilirliği gibi özellikler sınırlı kalmıştır.

Kaynaklar

Alfeir, N. M. (2024). Dimensions of artificial intelligence on family communication. *Frontiers in Artificial Intelligence*, *7*, 1398960. https://doi.org/10.3389/frai.2024.1398960

Bolarinwa, O., Mohammed, A., Igharo, V., & Shongwe, S. (2025). Leveraging artificial intelligence for inclusive maternity care: Enhancing access for mothers with disabilities in Africa. *Women's Health*, *21*, 17455057251326675. https://doi.org/10.1177/17455057251326675

Druga, S., Christoph, F. L., & Ko, A. J. (2022, April). Family as a Third Space for AI Literacies: How do children and parents learn about AI together?. In *Proceedings of the 2022 CHI conference on human factors in computing systems* (pp. 1-17). https://doi.org/10.1145/3491102.3502031

Farisal, U. (2025). The Impact of AI on Family Communication: A Narrative Review on Children's Respect for Parents in Developing Southeast Asia. *Jurnal Parenting dan Anak*, *2*(2), 1-15. https://doi.org/10.47134/jpa.v2i2.1472

Glassman, J., Humphreys, K., Yeung, S., Smith, M., Jauregui, A., Milstein, A., & Sanders, L. (2021). Parents' perspectives on using artificial intelligence to reduce technology interference during early childhood: cross-sectional online survey. *Journal of medical Internet research*, *23*(3), e19461. https://preprints.jmir.org/preprint/19461

Güngör, A., & Şanal Güngör, B. (2026). Yapay Zekânın Aile, Çift ve İlişki Dinamiklerine Etkisi: Ruh Sağlığı Odaklı Bütünleştirici Bir Derleme. *İçtimaiyat*, *10*(2), 778-795. https://doi.org/10.33709/ictimaiyat.1820836

Hammadi, N.Q., Dawood, M.M., Fadhel, Z.A., Jabbar, M.G. (2025). Using Artificial Intelligence to Enhance Family Cohesion and Promote Positive Social Values. In: Abdelgawad, A., Jamil, A., Hameed, A.A. (eds) Intelligent Systems, Blockchain, and Communication Technologies. ISBCom 2024. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 1268. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-82377-0_61

Ho, H. R. (2025, April). Empowering Parents and Teachers to Support Children's Learning through AI-based and Robotic Learning Companions. In *Proceedings of the Extended Abstracts of the CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1-5). https://doi.org/10.1145/3706599.3707605

Ho, H. R., Kargeti, N., Liu, Z., & Mutlu, B. (2025, April). SET-PAiREd: Designing for Parental Involvement in Learning with an AI-Assisted Educational Robot. In *Proceedings of the 2025 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1-20). Article Number:1040. https://dl.acm.org/doi/full/10.1145/3706598.3713330

Lee, B., Ku, S., & Ko, K. (2025). AI robots promote South Korean preschoolers' AI literacy and computational thinking. *Family Relations*. Volume74Issue3Page1354-1375. https://doi.org/10.1111/fare.13189

McDaniel, B. T., Nova, F. F., & Pater, J. A. (2025). Artificial intelligence in everyday family life: Issues, applications, and implications. *Family Relations*, *74*(3), 1049-1055. https://doi.org/10.1111/fare.13197

Özer, A., & Görgülü, Z. (2021). Bir Bilimsel Derlemenin Planlanması ve Yazımı. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(3), 698-713. https://doi.org/10.17556/erziefd.819971

Petsolari, M., Ibrahim, S. B., & Slovak, P. (2024, May). Socio-technical imaginaries: Envisioning and understanding AI parenting supports through design fiction. In *Proceedings of the 2024 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1-27). https://dl.acm.org/doi/full/10.1145/3613904.3642619

Radesky, J. (2024). AI, Parenting, and Child Development. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, *45*(1), e2-e3. https://doi.org/10.1097/DBP.0000000000001256

Ratner, S., Ong, C., Mathers, S., & Murphy, V. A. (2025). 'Did a robot write that?': AI-generated digital storybooks. *Elt Journal*, *79*(4), 595-604. https://doi.org/10.1093/elt/ccaf034

Romanowicz, M., & Saliba, M. (2024). Preemption of Disruptive Behavior in Children: Parent Child Interaction Therapy Augmented With Artificial Intelligence. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 63(10), S338. https://doi.org/10.1016/j.jaac.2024.07.734

Szondy, M. B., & Magyary, Á. (2025). Artificial Intelligence (AI) in the Family System: Possible Positive and Detrimental Effects on Parenting, Communication and Family Dynamics. *European Journal of Mental Health*, *20*, 1-8. https://doi.org/10.5708/EJMH.20.2025.0038

Wang, L., Wu, Y. H., Ren, Y., Sun, F. F., Tao, S. H., Lin, H. X., ... & Zhang, L. D. (2024). Establishment and verification of an artificial intelligence prediction model for children with sepsis. *The Pediatric Infectious Disease Journal*, *43*(8), 736-742. https://doi.org/10.1097/INF.0000000000004376

Yu, Y. (2025, January). Safeguarding Children in Generative AI: Risk Frameworks and Parental Control Tools. In *Companion Proceedings of the 2025 ACM International Conference on Supporting Group Work* (pp. 121-123). https://doi.org/10.1145/3688828.3699656